

SINGULAR

La Casa-Museu Modernista de Novelda

Tate Cabré i Massot

Periodista especialitzada en Modernisme, Novelda

Novelda està situada en un enclavament estratègic com a connexió natural entre el centre d'Espanya i el litoral mediterrani. A principis del segle XX la vila va viure un gran moment d'eclosió econòmica i urbanística gràcies a la indústria del marbre, les espècies i el raïm, i va passar a ser ciutat per Reial Decret. La prosperitat dels seus habitants es va traduir en la construcció d'elegants edificis públics com el teatre, el casino, o la biblioteca; i també de fastuosos habitatges privats, de carregades façanes eclèctiques i bellíssims interiors modernistes, més propers a l'Art Nouveau francobelga i a la Secession vienesa que als neohistoricismes catalans o a les formes blanques gaudinianas del santuari de Santa Maria Magdalena, situat als afores de la ciutat.

El més ostentós d'entre tots aquests edificis particulars va ser la Casa Navarro, llavors coneguda com "la casa de la Pitxoxa" –per causa del renom de la seva propietària–, i actualment Casa-Museu Modernista de Novelda. Va ser construïda a tot luxe entre els anys 1900 i 1903 per l'arquitecte murcià Pedro Cerdán Martínez (1862-1947), autor d'una desena de destacades obres modernistes a tota l'àrea, per encàrrec d'una acabalada dama que volia deixar constància simbòlica del seu fulgurant ascens social. L'hisendada Antònia Navarro Mira, àlies "la Pitxoxa", era filla única i hereva de Lluís Navarro, un propietari rural que havia fet fortuna exercint de banquer a la zona i havia adquirit diverses cases al carrer Major de la ciutat, l'artèria més important, amb la finalitat d'enderrocar-les i obtenir un solar ben senyorivol.

Antònia Navarro hi va fer aixecar un sumptuós palauet urbà i el va inaugurar amb gran pompa el 1905 pel casament d'una de les seves filles. Havia quedat vídua de molt jove, portava amb molta sagacitat els negocis familiars i va aconseguir multiplicar les seves finques i millorar el seu estatus social adquirint part del marquesat de La Romana, on la família va estiuajar a partir de llavors. Per deixar constància de l'abast del seu patrimoni va fer pintar les seves múltiples possessions, una a una, a les rajoles esmaltades que encerclen encara avui el pati porticat de la casa.

Detail of wrought iron bannister / Detall de barana de forja

Antònia era una matriarca de gran personalitat, que es va fer construir a mida l'habitatge més llampant de la ciutat com a quarter general des del qual mouria els fils del seu petit empori. Així, només una part de l'edifici està dissenyat per a la vida familiar –l'apartament–, mentre que la majoria d'estances van ser pensades per a les relacions públiques: l'immens rebedor, les sales de visita, el gabinet, el claustre-pati interior, l'oratori, i sobretot l'espectacular saló de ball al qual s'accedeix per una magnífica escalinata en espiral, que és el senyal d'identitat visual de la casa a totes les publicacions on apareix.

Però l'edifici va perdre la funció per a la qual havia estat projectat amb l'adveniment de la Guerra Civil (1936-1939), en ser ocupat per oficials de l'exèrcit italià. En aquesta etapa va patir un greu deteriorament del parquet i va perdre la major part del mobiliari original. Els descendents d'Antònia Navarro es van traslladar a Madrid i mai no van tornar a habitar la casa; quan

La majoria d'estances van ser pensades per a les relacions públiques

visitaven Novelda s'instal·laven a La Romana. Posteriorment l'edifici va ser cedit a l'orde religiós de Sant Josep de Cluny que hi va instal·lar un col·legi de

nenes: el saló de ball va ser convertit en capella i els dormitoris en aules. Part de la decoració inicial es va perdre definitivament. Sortosament, l'any 1975 la Caixa d'Estalvis de Novelda va adquirir l'immoble amb finalitats socioculturals i dos anys més tard va endegar una restauració gràcies a la qual la Casa-Museu, avui propietat de la Fundació Cultural de la Caja de Ahorros del Mediterráneo, constitueix el millor exemple de manifestació modernista fora de les rutes més conegudes d'aquest moviment.

The dining room, now fully restored and decorated with period furniture

El menjador, avui totalment restaurat i decorat amb mobles de l'època

